

Tyskland och vi

Dagen efter att den tyska Östersjödivisionen hade intagit Helsingfors – den 13 april 1918 – utkom HBL för första gången sedan slutet av januari då de röda hade gripit makten i södra Finland. Ledarens rubrik ”Tyskland och vi” sammanfattade i allt väsentligt den stämning som rådde i stadens borgerliga kretsar. Nu var Finland åter kopplat till civilisationen, nu skulle alla uråldriga band mellan länderna återupplivas.

Redan ett drygt halvår senare kapitulerade Tyskland i världskriget. Finland tvingades snabbt sadla om sin utrikespolitik för att tillmötesgå de segrande västmakterna och bibehålla sin sköra självständighet. Ungefär detsamma skedde också i slutet av följande världskrig. Finland bröt med sin tyska vapenbroder och började skyndsamt uppfylla segermakternas krav för att rädda livhanken.

Tvåra skiften i inställningen till Tyskland skedde också i alla andra delar av Europa 1918 och 1945. Faktum är dock att de var klart mer dämpade i Finland, vilket berodde på att allianserna med Tyskland trots allt fyllde sin funktion. Självständigheten räddades och samhällets bärande strukturer hölls i stort sett intakta. Så blev ju inte fallet i de övriga östeuropeiska staterna, i synnerhet inte efter 1945.

Allt detta har bidragit till att finländarna i högre grad än de flesta andra européer än i dag ser Tyskland som en nödvändig motkraft till Ryssland. Förenata staternas militära uppbackning är förstås alltså fundamentalt för freden i Europa, men en lika viktig grundbult i konstruktionen är tyskarnas besinningsfulla pragmatism.

Utan ett stabilt Tyskland skulle EU och Nato inte vara mycket värda för Baltikum, Polen och de övriga staterna i den tysk-ryska skarven. Ser man på saken ur en geopolitisk synvinkel är vi en tysk buffert mot Ryssland. Men avgjort bättre så än att tvingas vara det omvända, en rysk buffert mot Tyskland. Erfarenheter av det finns också.

Hur blir det framöver? Många och delvis motstridiga drivkrafter formar och prövar som bäst EU: Brexitförhandlingarna, Trumps handelskrig mot Kina, flyktingfrågan, vacklande ekonomisk konkurrenskraft, Visegradgruppens unkna nationalism, sjunkande nativitet. Jämförs denna ”bör fixas”-lista med alla de utmaningar som Ryssland och Kina har framför sig inser man dock att vårt läge inte är speciellt fasligt.

En väsentlig orsak till detta är Tysklands försiktiga men samtidigt ansvarsfulla hållning till omvärlden, inte minst till Ryssland, vars oro över Natos östutvidgning det inte lönar sig att förneka. Vem vet, kanske Ukrainakrisen hade kunnat undvikas om Tysklands fått diktera EU:s linje i frågan före 2014. Men eftersom det inte var möjligt torde en lösning av krisen att inte kunna ske förrän EU talar med en röst.

Dessutom finns det gott om krishärदार i världspolitiken som aldrig får en slutgiltig lösning. De kan dämpas, kureras och förlikas så länge som vilja därtill finns, men den dag som viljan tar slut kärvar det snabbt till sig på nytt. Den läxan har Tyskland lärt sig.

Henrik Meinander, HBL 26.9.2018